

РЕЗЮМЕТА НА РЕЦЕНЗИРАНИТЕ ПУБЛИКАЦИИ, ПРЕДСТАВЕНИ ЗА УЧАСТИЕ В КОНКУРСА (НА БЪЛГАРСКИ И АНГЛИЙСКИ ЕЗИК)

на доц. д-р Екатерина Неделчева Софрониева

I. Хабилитационен труд – монография /показател В/

1. Софрониева, Е. *Особености на изучаването на чужд език в детска възраст. Усмивката има значение*. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски”, 2020. 205 с. ISBN 978-954-07-4931-0.

Монографията „Особености на изучаването на чужд език в детска възраст” е задълбочено изследване на теорията и практиката на ранното езиково обучение в България и чужбина. Тя съдържа текстове и изследвания, които са подбрани така, че да могат да послужат както като учебни материали за студенти-педагози и филолози, така и на учители, родители, изследователи или на обикновения читател, заинтересуван от темите и проблемите на езиковото обучение. Тя е полезна и в дидактически, и в практико-приложен план.

Съдържателно и структурно, книгата е разделена на седем глави, като всяка от тях описва различни взаимосвързани научноизследователски проекти, осъществени от авторката самостоятелно или с участието на други учени в областта, както и на студенти-педагози от Софийския университет.

Основният поставен изследователски въпрос е „Могат ли децата да усвояват втори език успешно и ако да - как се случва това?”

Всяко общуване е смесица от комуникативни актове, от набор от вербални и невербални средства за предаване на емоции, съдържание и т.н. Значението им за осъществяването на ефективно езиково взаимодействие както между учител и ученици, така и между самите деца, е посочено в първите две глави. Акцентирана е и ролята на жестовете в обучението, например в методи като Цялостна физическа реакция на Дж. Ашер, Мълчаливия Начин на К. Гатеньо, Наративния Формат на Т. Ташнер. Разглежда се и възрастта като друг основен фактор в обучението. Като водеща е изведена и хипотезата на критичния период на Т. Сковел (Scovel, 1988), която определя периода преди началото на пубертета като най-благоприятен за усвояване на чужд език преди да е настъпила така наречената „латерализация” на мозъка, когато функциите на двете полукълба се разграничават и те започват да отговарят за различни когнитивни процеси. Посочват се и предимствата на ранното езиково обучение според доклада на Европейската комисия от 2011 г. (European Commission, 2011), между които повишаване на способностите за емпатия у децата; повишаване на тяхната увереност и самочувствие; засилване на комуникативните им способности и способностите за концентрация и др.

В трета и четвърта глава са описани някои от най-известните изследвания, проведени от учени от различни страни за усвояването на роден и чужд език от деца в ранна възраст напр. Р. Браун, 1973, Л. Блум, 1973 и др. Съвместно със студенти-педагози от Софийския университет е осъществено експериментално обучение сред деца от българска детска градина в гр. София за проучване на влиянието на експресивните езикови форми (Софрониева и Белева, 2018). Данните потвърждават, че използването им улеснява езикоусвояването при децата и създава положителна

емоционална среда за общуване. Именно към създаването на такава среда са насочени и усилията на методистите днес, които търсят начини за трансформиране на изкуствената езикова среда на класната стая в една естествена комуникативна обстановка.

В този план, глава пета представя достиженията в езиковите практики за приобщаващо образование и проследява езикоусвояването на студенти и деца със специални образователни потребности в България, които се обучават по Наративния Формат – един впечатляващ модел за ранно езиково обучение и езикова интервенция на деца със специални нужди. Детайлно са описани три лонгитюдни изследвания на отделни случаи, в които езиковият напредък се проследява чрез батерия от тестове за измерване на езиковата перцепция и езиковата продукция, както и видеозаписи, които документират постиженията на учещите да разказват истории на чужд език. Анализирани са и данните, получени от писмени разработки (есета) и попълнени езикови портфолия. Резултатите показват, че е възможно да се постигне забележителен езиков напредък при учещи със специални образователни потребности, когато се прилагат ефективни методи.

Обърнато е внимание и на ролята на педагогическите наблюдения в обучението по методика на студенти – бъдещи учители. Глава шеста описва изпълнението на две проектни задачи, а именно: наблюдение на дете в езиковото обучение и наблюдение на урок по език в интернет пространството. В първото акцентът е сложен не върху наблюдение на учителя, а върху участието на конкретно дете в езиковите дейности. Във второто са дадени и анализирани примери за обучение по чужд език на деца в други страни.

В седма глава са изведени основните характеристики на ефективното езиково обучение на деца. Направен е сравнителен анализ между обучението по езици в „традиционната класна стая” и при прилагането на утвърдени, успешни модели. Авторката счита, че тези характеристики и прилагането на правилни техники в работата с децата, както и всички представени резултати от проведените изследвания са нейни приноси моменти за развитието и утвърждаването на комуникативната традиция в езиковото обучение.

[Sofronieva, E. *Specific Features of Second Language Acquisition in Childhood. A Smile Matters*. Sofia: St. Kliment Ohridski University Press, 2020. 205 p. ISBN 978-954-07-4931-0.]

The book “Specific Features of Second Language Acquisition in Childhood. A Smile Matters” reviews some of the existing theories and practices of early language education in Bulgaria and abroad. It contains texts and research projects which are selected to be of help to language students as well as teachers, parents, researchers or any other reader, interested in language education. Its value lies in the blend of theory and the practical application of learning.

The book is divided into seven chapters. Each chapter describes different interrelated research projects carried out by the author and a team of national and international experts, as well as students from Sofia University.

The main research question is “Can children acquire a second language successfully and if so, what are the processes related to it?”

Each interaction is a mixture of communicative acts, in which the interlocutors employ a variety of verbal and non-verbal means to express emotions, meaning, etc. The role of these exchanges for having effective second language interaction not only between teachers and children but between the children themselves, is outlined in the first two book chapters.

Furthermore, the role of gestures in language education, for example, in methods like James Asher's Total Physical Response, Caleb Gattegno's Silent Way, Traute Taeschner's Narrative Format, has been exemplified. Age is viewed as another important factor in language education. Tom Scovel's hypothesis (Scovel, 1988) for the critical period in language acquisition has been emphasized. It states that the period before puberty (before the lateralization of the brain function) is the best time to acquire a new language. The benefits of early language acquisition, as stated in the European Commission Report of 2011, have been discussed, amongst which, enhancing children's empathy skills, their self-confidence and self-esteem, strengthening their abilities to concentrate and communicate, etc.

Chapter three and chapter four account for some of the most popular studies on children's first and second language acquisition, conducted by scientists in different countries (Brown, 1973; Bloom, 1973, etc.). Furthermore, at Sofia University, an exploratory teaching project was designed and implemented jointly with pre-school education undergraduates among pre-school children in one nursery school. The effect of using expressive language forms on children's language acquisition was then analyzed (Sofronieva and Beleva, 2018). Results confirmed that they facilitated the process of language acquisition and created a positive emotional environment for interaction to take place in the new language. Nowadays, managing such an environment is the goal of specialists in methodology. They are looking for effective ways of transforming the artificial language classroom environment into a natural communicative environment.

Along these lines, chapter five focuses on the achievements in inclusive language education. It accounts for second language acquisition of special needs students and children in Bulgaria who are studying English using the Narrative Format – an exceptional model for second language education of children as well as an intervention tool for first language development. Three longitudinal case studies are described in detail. A battery of tests for measuring progress in language perception and language production was employed in the research project. Learners' achievements in retelling stories in the foreign language were video-recorded. Furthermore, data from written essays and language portfolios were analysed. Results showed that high language achievements of special needs learners were possible, provided they were exposed to effective methods of instruction.

The role of the pedagogical observations in language education has also been exemplified. Chapter six presents two projects, namely, observation of a particular child in class and observation of an online second language lesson. The first one focused on children's participation in the language activities, rather than on the teacher's role in class. The second project showed and analyzed foreign language lessons in different countries.

The last chapter focuses on some of the main characteristics of effective early language education. They have been analyzed and compared in different types of language education environments (the traditional classroom and the classroom, in which teachers apply effective language models). The author remains hopeful that these characteristics and techniques for working with children as well as all the research findings are her modest contribution to the development and sustainability of the communicative language tradition in language education.

II. Публикувана книга на базата на защитен дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“/показател Г- 5/

2. Sofronieva, E. *The Magic Teacher. Teacher Efficacy and Empathy in Foreign Language Teaching*. Sofia: St. Kliment Ohridski University Press, 2020. 175 p. ISBN 978-954-07-5017-0.

This book is based on my phd thesis which I wrote as a researcher on the academic doctoral degree programme “Corso di Dottorato di Ricerca in Psicologia dell’Orientamento e dei Processi di Apprendimento, Università la Sapienza, Medicina e Psicologia, XXIV Ciclo”, under the supervision of my tutor Prof. Traute Taeschner and co-tutor Dr. Sabine Pirchio.

It presents a research project carried out at the “St. Kliment Ohridski” University of Sofia, Bulgaria, related to the introduction of the Narrative Format model of second language acquisition to Initial Teacher Training students at the University. This innovative model, developed by Professor Traute Taeschner at Sapienza University of Rome, is based on a psycholinguistic approach towards language acquisition and language teaching in which issues of motivation, empathy and good communication play a vital role. The project offered an invaluable opportunity to implement the model within the context of the Bulgarian educational system and was seen as an occasion to provide future language teachers of children with new skills and competences which would help them in their professional development and job satisfaction. The aim of the present research was to: 1) verify the effectiveness of the language training model as an instructional tool within the context of training future specialist teachers in the area of early childhood education by studying the effect of the model on students’ (teacher trainees’) self-efficacy beliefs and their perception of their own foreign language proficiency; 2) build up a teacher behaviour profile and seek meaningful relationships between different teacher modes of behaviour (categorized as “magic”, “middling” and “non magic”), and teachers’ ability to exercise empathy; 3) seek reasons for failure and success in the implementation of the new language training model with respect to different teacher profiles and teachers’ empathy skills.

A review of existing literature and research on issues related to foreign language teaching methods, teacher efficacy, communication and empathy is offered in Chapter 1. The outlines of the research methodology and design are presented in Chapter 2. The following three chapters (Chapters 3, 4 & 5) describe the three related studies conducted under this research. General discussion on the results and findings of these studies is offered in Chapter 6.

[Софрониева, Е. *Магическият учител. Ефикасност и емпатия на учителите в обучението по чужд език*. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски”, 2020. 175 с. ISBN 978-954-07-5017-0.]

Настоящата книга е публикувана на базата на защитен дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор” по докторантска програма “Corso di Dottorato di Ricerca in Psicologia dell’Orientamento e dei Processi di Apprendimento, Università la Sapienza, Medicina e Psicologia, XXIV Ciclo”, с научен ръководител проф. Трауте Ташнер и рецензент д-р Сабине Пирчо.

Монографията представя изследователски проект, свързан с въвеждането на модела на Наративния Формат (НФ) в обучението на студенти от СУ „Св. Климент Охридски”. НФ е иновативен модел за ранно езиково обучение, създаден от проф. Трауте Ташнер от Римския университет „Ла Сапиенца”. Той е изграден върху психолингвистичен подход, който акцентира върху значимата роля на емпатията и добрата комуникация в езиковото обучение. С предложеното експериментално обучение по модела в България се надявахме студентите (бъдещи учители по език на деца) да изградят умения и компетенции, които да способстват за професионалното им развитие и удовлетворение от професията. Целта на изследователският проект беше: 1)

да се верифицира ефективността на модела на университетско ниво, като се изследва влиянието му върху повишаване на самооценката на студентите за нивото им на владеене на език и учителската им ефективност; 2) да се разработят поведенчески профили на учителя и да се изследва връзката между различните модели на поведение и способността на учителите за изразяване на емпатия; 3) да се изследва връзката между успешното и неуспешно прилагане на метода от учителите в практиката им с децата и техните учителски профили и способности за емпатия.

Първа глава представя преглед на съществуващата литература по теми, свързани с методи за чуждоезиково обучение, ефикасност на учителите, емпатия и комуникация. Втора глава съдържа методологията и дизайна на изследванията. Трите взаимосвързани изследвания са описани в глави три, четири и пет. Последната шеста глава предлага обща дискусия на получените резултати.

III. Статии публикувани в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация /показател Г- 6/

3. Софрониева, Е. и Х. Белева. Радостта от общуването на чужд език в детството. – *Педагогика, бр. 7*, 2018, с. 1001-1011. ISSN 0861-3982 (print); ISSN 1314-8540 (online), Ref. Web of Science.

Статията представя съвременно изследване върху употребата на експресивни форми в езиковите дейности, провеждани от студенти-педагози с деца от предучилищна възраст. Резултатите от проекта, осъществени в една от базовите детски градини на Софийския университет „Св. Климент Охридски” в гр. София, потвърждават, че използването на експресивни езикови форми улеснява и подпомага езикоусвояването при децата, както и създава положителна емоционална среда за общуване. Необходими са последващи изследвания у нас и в чужбина за верифицирането на връзката между учебните постижения на децата и литературните форми, използвани в езиковото обучение.

[Sofroniewa, E., & Ch. Beleva. The Joy of Communicating in a Foreign Language in Childhood. – *Pedagogy, 7*, 2018, 1001-1011. ISSN 0861-3982 (print); ISSN 1314-8540 (online), Ref. Web of Science.]

This article presents a contemporary study on the use of expressive forms in the language activities undertaken by university students in pedagogy and pre-school children. The results of the project implemented at one of the Sofia University's partner nursery schools in the city of Sofia, verify that using expressive language forms supports and facilitates second language acquisition of children in addition to establishing a positive emotional environment for communication. Further research on a national and international level is needed for the verification of the association between the language achievements of the children and the literary forms used in the language education.

4. Софрониева, Е. Кажете и покажете: за ролята на жестовете в езиковото обучение. – *Педагогика, бр. 4*, 2018, с. 522-534. ISSN 0861-3982 (print); ISSN 1314-8540 (online), Ref. Web of Science.

Статията представя три взаимосвързани изследвания върху употребата на жестове от деца, студенти и учители, които използват модела на Наративния Формат за

изучаване на съвременни езици, създаден от Taeschner (2005). Резултатите от първия представен проект, осъществен в България и чужбина, потвърждават, че използването на жестове улеснява и подпомага езикоусвояването при децата.

Последващите изследвания у нас сред студенти – педагози от Софийския университет и учители по език в детските градини верифицират наличието на връзка между използването на жестове от учителите и нивата на тяхната изразена емпатична загриженост. Жестовите се разглеждат като част от поведенческите профили на учителите. Колкото по-емпатичен е съответният преподавател, толкова повече жестове използва той/тя в работата си с децата. Това влияе пряко върху учебните постижения на децата.

[Sofronieva, E. Say it and show it: on the role of gestures in language education. – *Pedagogy*, 4, 2018, 522-534. ISSN 0861-3982 (print); ISSN 1314-8540 (online), Ref. Web of Science.]

This article presents three interrelated studies on the use of gestures by children, university students and teachers who apply the Narrative Format model for second language acquisition in their practice. The model was created by Taeschner (2005).

The results of the first research project, implemented in Bulgaria and abroad, verify that using gestures facilitates and supports children's second language acquisition.

The two studies which followed were conducted among university students in pedagogy from Sofia University and language teachers from various nursery schools. Results verify the relationship between gestures, used by teachers and their registered levels of empathic concerns. Gestures are viewed as part of the Teacher Behaviour Profile. The more empathic teachers are, the more frequently they use gestures in their interactions with the children. This has a direct impact on the learning achievements of the children.

5. Софрониева, Е. Ранно езиково обучение: усмивката има значение. – *Чуждоезиково обучение*, бр. 3, 2017, с. 279-287. ISSN 1314–8508 (Online); ISSN 0205–1834 (Print), Ref. Web of Science.

Авторката разглежда някои актуални теми и проблеми на ранното езиково обучение. Тя представя изследователски проект, осъществен в Софийския Университет „Св.Климент Охридски“ във връзка с въвеждането на модела на Наративния Формат при изучаването на втори език. Целта на изследването бе да се направи поведенчески анализ на учителите, работещи по модела и да се проследи връзката между различните поведенчески модели на учителите и техните способности да проявяват емпатия.

[Sofronieva, E. Early Language Education: A Smile Matters – *Foreign Language Teaching*, 3, 2017, 279-287. ISSN 1314–8508 (Online); ISSN 0205–1834 (Print), Ref. Web of Science.]

The author discusses some topical issues in early language education. She presents a scientific research carried out at “St. Kliment Ohridski” University of Sofia relating to the Narrative Format model of second language acquisition. The aim of this research was to conduct a behavioural analysis of teachers implementing the model and seek meaningful relationships between different teacher modes of behaviour and teachers' ability to exercise empathy.

6. Софрониева, Е. Езикови модели за приобщаващо образование. – *Чуждоезиково обучение*, бр. 2, 2017, с. 139-149. ISSN 1314–8508 (Online); ISSN 0205–1834 (Print), Ref. Web of Science.

Статията разглежда необходимостта от използването на ефективни модели за приобщаващо образование в сферата на ранното езиково обучение. Прави се преглед на добри практики в някои страни, които въвеждат Наративния Формат за приобщаване на деца със забавено познавателно развитие или деца от емигрантски семейства и семейства с различен икономически и социален статут към езиковите дейности в училище. Представени са резултатите от изследване, проведено в България.

[Sofronieva, E. Language Models for Inclusive Education. – *Foreign Language Teaching*, 2, 2017, 139-149. ISSN 1314–8508 (Online); ISSN 0205–1834 (Print), Ref. Web of Science.]

The article discusses the necessity to implement effective models for inclusive education in the field of early language teaching. It reviews some good practices in other countries which apply the Narrative Format model for inclusion of children with delays in their cognitive development, or children from migrant or different socio-economic background into the language activities, undertaken in class. Results from a study, carried out in Bulgaria, are presented and discussed.

IV. Статии и доклади, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове /показател Г- 7/

7. Sofronieva, E. Inclusive Language Education: A Case Study. – In: B. Angelov, R. Engels-Kritidis, D. Kostrub, & R. Osad'an (Eds.), *Specific Issues of Contemporary Preschool Education in Bulgaria and Slovakia*. Sofia: "St. Kliment Ohridski" University Press, 2018, pp. 277-293. ISBN 978-954-07-4388-2.

The article reviews some second language European policies in the 21st century. Many EU documents centre upon possible strategies for overcoming difficulties in the learning process for children of minority or migrant background or children from low socio-economic backgrounds (e.g. Eurydice, 2009; EC, 2011). Another challenge facing specialists and stakeholders is identifying strategies and applying appropriate approaches which will enable the inclusion of children with special needs in language classrooms. Two recent studies in Italy and Bulgaria evaluated and validated the effect of applying the NF model as a language therapy for children with delay in their cognitive development.

[Софрониева, Е. Приобщаващо езиково образование: изследване на отделен случай. – В: Б. Ангелов, Р. Енгелс-Критидис, Д. Коструб и Р. Осадан (съст.), *Специфични проблеми на съвременното предучилищно образование в България и Словакия*. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски”, 2018, с. 277-293. ISBN 978-95407-4388-2.]

Статията разглежда някои европейски политики за езиково обучение през 21 век. Много европейски документи са насочени към създаване на стратегии за преодоляване на трудностите в учебния процес на деца от малцинствен или мигрантски произход или деца от семейства с нисък социално-икономически статус (напр. Eurydice, 2009; ЕС, 2011). Друго предизвикателство, пред което са изправени

специалистите и заинтересованите лица, е определянето на стратегии и прилагането на подходи, които да позволят включването на деца със специални образователни потребности към езиковите дейности в класните стаи. Две съвременни изследвания в Италия и България оцениха и валидираха ефекта от прилагането на Наративния Формат като езикова терапия на деца с изоставане в когнитивното развитие.

8. Sofronieva, E. Who is in control? Research on Bulgarian Teachers' Locus of Control and Empathy Skills. – В: Д. Веселинов (съст.), *Педагогика на добрите възможности за учене на всички*. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски”, 2018, с. 70-78. ISBN 978-954-07-4566-4.

The article presents a recent study conducted among pre-school teachers in Bulgaria, which showed a significant correlation between teachers' locus of control type and their capacity to express feelings of empathy. Furthermore, a connection between these constructs and the degree to which teachers managed to exploit various means of verbal and non-verbal communication in order to engage their students in the planned classroom activities was witnessed. Finally, one cannot help posing the question: why should it all matter? What is the significance of all this for the children and the teaching practices?

[Софрониева, Е. Кой командва тук? Изследване на връзката между локуса на контрол и емпатията сред българските учители. – В: Д. Веселинов (съст.), *Педагогика на добрите възможности за учене на всички*. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски”, 2018, с. 70-78. ISBN 978-954-07-4566-4.]

Статията представя съвременно изследване, направено сред учители от детски градини в България. Изследването показва, че съществува значима връзка между типа локус на контрол на учителите и способностите им да изразяват емпатични чувства. В допълнение се наблюдава връзка между тези конструктори и степента, до която учителите успяват да прилагат различни вербални и невербални способности в своята работа с цел да увлекат децата в планираните езикови дейности. В заключение, човек не може да не си зададе въпроса – защо е важно всичко това? С какво тези открития са значими за децата и преподавателската практика?

9. Белева, Х. и Е. Софрониева. Езикови умения и словотворчество в ранното детство. – В: Р. Енгелс-Критидис (съст.), *Децата и творчеството*. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски”, 2018, с. 188-195. ISBN 978-954-07-4407-0.

Изследването е проведено през периода м. октомври 2017 г. – м. януари 2018 г. сред 25 семейства с деца на възраст от 7 месеца до 7 години и има за цел да проследи различните проявления на детската способност за игра с езика. Проучването регистрира детските трансформации на звукове и словоформи в границите на родния език, като хипотезата е, че децата биха прилагали сходни стратегии за игрово манипулиране на езиковите единици и при изучаването на чужд език.

[Beleva, Ch., & E. Sofronieva. Language Skills and Wordformation in Early Childhood. – In: R. Engels-Kritidis (Ed.), *Children and Creativity*. Sofia: “St. Kliment Ohridski” University Press, 2018, с. 188-195. ISBN 978-954-07-4407-0.]

The research project aims at exploring small children's native language sound and word transformations. It was carried out from October 2017 till January 2018. Twenty-five families with children, aged between seven months and seven years, took place in the survey. The research hypothesis was that children would employ similar strategies for "language games" and manipulation of language elements in their first and second language acquisition.

10. Шопов, Т., Е. Софрониева, Г. Атанасова и И. Ненова. Култура и поведение – емпирично проучване с български студенти. – В: *Туризм – изследване, развитие и обучение. Петнадесета международна научна конференция на МВБУ*. Ботевград: Издателство МВБУ, 2018, с. 186-207. ISBN 978-954-9432-79-4; 978-954-9432-75-1 (CD).

Проектът цели да открие зависимост между характеристиката „култура” на личността на учещия/учещата и неговото/нейното учебно поведение. Проучването е емпирично, то е проведено сред студенти по различни специалности от МВБУ и от СУ „Св. Климент Охридски” през академичната 2017-2018 година. Резултатите от научноизследователския проект могат да се използват за осигуряване на качество в педагогическата професия.

[Shopov, T., E. Sofronieva, G. Atanasova, & I. Nenova. Culture and Behavior – an Empirical Study of Bulgarian Students. – In: *Tourism – Research, Development and Education. Fifteenth International Scientific Conference of International Business School*. Botevgrad: IBS Press, 2018, pp. 186-207. ISBN 978-954-9432-79-4; 978-954-9432-75-1 (CD).]

This research project aims to find relations between culture as a characteristic of students and their learning behavior. The study is empirical; it is carried out with students from International Business School and Sofia University "St. Kliment Ohridski" during the 2017-2018 academic year. The findings can be applied in quality assurance of the pedagogical work.

11. Шопов, Т., Г. Атанасова, И. Ненова, Р. Иванова, С. Симеонов и Е. Софрониева. Проучване на чувството на тревожност като фактор за успеха на учещия втори език. – В: *Развитие на висшите училища в контекста на европейските изисквания за качество на образователните услуги. Четиринадесета международна научна конференция на МВБУ*. Ботевград: Издателство МВБУ, 2017, с. 566-577. ISBN 978-954-9432-75-6; 978-954-9432-70-1 (CD).

Цел на настоящата статия е да представи емпирично проучване на емоцията „тревожност” като фактор в обучението. Изследователският въпрос е „Дали тревожността повишава учебния успех на учещите или го понижава?”. Проучва се ефектът на чувството за тревожност върху учебните постижения в обучението по втори език. Прилага се изследователски метод, известен като „тест на Спилбергер”.

[Shopov, T., G. Atanasova, I. Nenova, R. Ivanova, S. Simeonov, & E. Sofronieva. A Study of Anxiety as a Factor of Success in English Language Learning. – In: *Development of Higher Schools in the Context of European Requirements for Quality of Education Services. Fourteenth International Scientific Conference of International Business School*. Botevgrad: IBS Press, 2017, pp. 566-577. ISBN 978-954-9432-75-6; 978-954-9432-70-1 (CD).]

The present article presents an empirical study of the emotion of anxiety as a factor in education. The aim is to examine the correlation between anxiety and learning achievement in second language learning. The research project uses the anxiety scale developed by the American psychologist Charles Spielberger.

12. Шопов, Т., Г. Атанасова, И. Ненова, Р. Иванова, С. Симеонов и Е. Софрониева. Локусът на контрол като фактор за учебните резултати по втори език. Проучване на студенти в МВБУ. – В: *Съвременното дистанционно обучение: тенденции, политики и добри практики. Тринадесета международна научна конференция на МВБУ*. Ботевград: Издателство МВБУ, 2016, с. 177-183. ISBN 978-954-9432-70-1 (CD).

Настоящият научноизследователски проект следва изследователския стил на публикация на същия екип от 2015 г. Целта на проучването е да се установи връзка/зависимост между конструкта „локус на контрол на личността” и успеха на индивида в ученето на втори език. Обектът на проучването е група студенти, учещите английски език в МВБУ. Скалата на Ротер е приета за инструмент за събиране на данни.

[Shopov, T., G. Atanasova, I. Nenova, R. Ivanova, S. Simeonov, & E. Sofronieva. Locus of Control as a Factor of Students' Learning Outcomes in Second Language Learning. A Research Project at IBS. – In: *Contemporary Distance Learning: Trends, Policies and Good Practices. Thirteenth International Scientific Conference of International Business School*. Botevgrad: IBS Press, 2016, pp. 177-183. ISBN 978-954-9432-70-1 (CD).]

The present study follows the research style of a 2015 publication by the same team. The project aims to establish the relation between the psychological construct "locus of control of personality" and learning outcomes of second language learning. The object of study is a group of students studying English at IBS. Rotter's Locus of Control Scale is used as a data elicitation instrument.

V. Публикувана глава от колективна монография /показател Г- 10/

13. Sofronieva, E. Pre-primary Second Language Learning and Teacher Education in Bulgaria. – In: R. Engels-Kritidis, B. Angelov, D. Kostrub, & R. Osad'an (Eds.), *Views of Contemporary Preschool and Primary Education in Bulgaria and Slovakia*. Brno: Paido, 2018, pp. 219-230. ISBN 978-80-7315-261-1.

The book chapter reviews the existing pre-school and primary school teacher training programmes at Sofia University. Preschool Education and Foreign Language Teaching, Primary School Education and Foreign Language Teaching and Pedagogy of Mass and Artistic Communication are three relatively new BA degree programmes which train professionals in the field of pre-school and primary school education and foreign language teaching. These new programmes were designed to satisfy the growing demand for language teachers and specialists in the field of education at this level in Bulgaria. The introduction of the Narrative Format (NF) model of second language acquisition to students on these programmes was seen as an occasion to provide future language teachers of children with new skills and competences.

[Sofronieva, E. Изучаване на чужд език в детската градина и обучение на учители в България. – В: Р. Енгелс-Критидис, Б. Ангелов, Д. Коструб и Р. Осадан (съст.), *Поглед над съвременното предучилищно образование в България и Словакия*. Бърно:Пайдо, 2018, с. 219-230. ISBN 978-80-7315-261-1.]

Главата прави преглед на съществуващите програми за обучение на детски и начални учители по език в Софийския университет. Такива, сравнително нови бакалавърски програми са „Предучилищна педагогика и чужд език”, „Начална училищна педагогика и чужд език” и „Педагогика на масовата и художествената комуникация”. Тези програми са създадени в отговор на нарастващата нужда от специалисти в тази област в България. Въвеждането на Наративния Формат в обучението на студентите по език беше направено с цел те да придобият нови умения и компетенции.

14. Шопов, Т. и Е. Софрониева. Научноизследователски проект [глава първа от монографията]. – *Всичко да става за поука. Проучване на факторите, влияещи на успешното учене на втори език*. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски”, 2018, с. 25-37. ISBN 978-954-07-4142-0.

Главата представя научноизследователски проект, разработен в продължение на 5 години от 2012 до 2017г. Изследователският въпрос е „Дали стратегиите за учене и личностните качества оказват влияние върху учебните постижения в обучението по втори език?” Описани и дискутирани са изследователският план и неговата актуалност, педагогическият контекст и концептуалната рамка на проекта.

[Shopov, T., & E. Sofronieva. Research Project [book chapter one]. – *Let All Things Be Done unto Edifying. A Study of the Factors Influencing Successful Second Language Learning*. Sofia: SU “St. Kliment Ohridski” University Press, 2018, с. 25-37. ISBN 978-954-07-4142-0.]

The book chapter presents a scientific research project, carried out from 2012 till 2017. The main research question was: “Do learning strategies and personality traits of second language learners influence their language achievements? The research plan and its relevance along with the educational context and the conceptual framework have been outlined.

15. Шопов, Т. и Е. Софрониева. Учебни стратегии за добрия учещ [глава втора от монографията]. – *Всичко да става за поука. Проучване на факторите, влияещи на успешното учене на втори език*. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски”, 2018, с. 38-63. ISBN 978-954-07-4142-0.

Главата разглежда учебните стилове и стратегии. Направеното емпирично проучване цели да открие стратегиите за учене на съвременни езици, прилагани от студенти в два български университета. В изследването участват 100 студенти през учебната 2013-2014 г. Използва се популярна анкета, разработена от Ребека Оксфорд (Oxford, 1990). Инструментът е наречен „Стратегически инвентар за езиково учене” (SILL). Данните от изследването показват, че от най-голямо значение при изучаването на втори език е нивото на езиково владеење. По-високите умения по език позволяват по-голяма автономност на студентите за прилагането на разнообразни стратегии.

Резултатите показват, че също така от значение е и възрастта на изучаващите език по отношение на конкретни стратегии.

[Shopov, T., & E. Sofronieva. Learning Strategies of the Good Language Learner [book chapter two]. – *Let All Things Be Done unto Edifying. A Study of the Factors Influencing Successful Second Language Learning*. Sofia: SU “St. Kliment Ohridski” University Press, 2018, с. 38-63. ISBN 978-954-07-4142-0.]

The book chapter dwells on learning styles and strategies. The empirical study described in the chapter aimed at surveying learning strategies, adopted by second language learners in two Bulgarian universities. One hundred students participated in the survey. It was conducted in 2013-2014 academic year. The measure instrument used in the survey was the Strategy Inventory for Language Learning (SILL), developed by Rebecca Oxford in 1990. Research findings showed that the level of fluency was the most important factor in language learning. The more fluent the students were, the more autonomous they were in adopting a variety of learning strategies. Moreover, there was a meaningful correlation between the age of the students and the type of strategies they chose to adopt.

16. Шопов, Т. и Е. Софрониева. Самооценката на добрия учещ [глава трета от монографията]. – *Всичко да става за поука. Проучване на факторите, влияещи на успешното учене на втори език*. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски”, 2018, с. 64-73. ISBN 978-954-07-4142-0.

Главата разглежда връзката между самооценката и учебните постижения по втори език. В проведеното изследване участват 80 студенти от два български университета през учебната 2014-2015 г. Използва се Скала за самооценка (SES, Self-Esteem Scale, по Морис Розенберг, 1965). Данните от изследването показват, че не съществува такава взаимовръзка.

[Shopov, T., & E. Sofronieva. Self-esteem of the Good Language Learner [book chapter three]. – *Let All Things Be Done unto Edifying. A Study of the Factors Influencing Successful Second Language Learning*. Sofia: SU “St. Kliment Ohridski” University Press, 2018, с. 64-73. ISBN 978-954-07-4142-0.]

The book chapter reviews the relationship between second language learners’ self-esteem and their language achievements. Eighty students from two Bulgarian universities participated in the survey. It was conducted in 2014-2015 academic year. The measure instrument, used in the survey, was the Self-Esteem Scale of Morris Rosenberg, 1965. Research findings did not support the hypothesized correlation.

17. Шопов, Т. и Е. Софрониева. Локусът на контрол на добрия учещ [глава четвърта от монографията]. – *Всичко да става за поука. Проучване на факторите, влияещи на успешното учене на втори език*. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски”, 2018, с. 74-84. ISBN 978-954-07-4142-0.

Главата описва проучване, направено сред 80 студенти от Международно бизнес висше училище, Ботевград, от специалностите бизнес администрация, международни икономически отношения, туризъм и счетоводство, всички от които изучават английски език в университета. Проучването е проведено през учебната 2015-2016

година. Използвана е Скалата на Ротер за измерване на локуса на контрол (Rotter, 1966). Резултатът от емпиричното проучване е, че се установява корелация между конструкта „локус на контрол на личността” и успеха на индивида в ученето на втори език.

[Shopov, T., & E. Sofronieva. Locus of Control of the Good Language Learner [book chapter four]. – *Let All Things Be Done unto Edifying. A Study of the Factors Influencing Successful Second Language Learning*. Sofia: SU “St. Kliment Ohridski” University Press, 2018, с. 74-84. ISBN 978-954-07-4142-0.]

The book chapter describes a survey conducted among 80 students in business administration, international economic relations, tourism and accountancy at the International Business School, Botevgrad during 2015-2016 academic year. All students study English language at the university. The measure instrument, used in the survey, was Rotter’s Locus of Control Scale (Rotter, 1966). Research findings confirmed the hypothesized correlation between the “locus of control” construct and learners’ second language achievements.

18. Шопов, Т. и Е. Софрониева. Тревожността на добрия учещ [глава пета от монографията]. – *Всичко да става за поука. Проучване на факторите, влияещи на успешното учене на втори език*. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски”, 2018, с. 85-108. ISBN 978-954-07-4142-0.

Главата описва научноизследователски проект, проведен със 120 студенти от два университета в България през учебната 2016-2017 г. Приложеният изследователски метод е анкета с т.нар. „инвентар на тревожността като състояние и признак“ на Спилбергер (State-Trait Anxiety Inventory, STAI, Spielberger, 1989). Отчетените стойности показват високи нива на отрицателна зависимост между оценката по английски език и двете скали на тревожност. Тези данни потвърждават откритата отрицателна зависимост между двата конструкта и от други изследователи в областта на езиците. Това ни дава основание да разглеждаме емоцията „тревожност“ като важен фактор в обучението по съвременни езици.

[Shopov, T., & E. Sofronieva. Anxiety of the Good Language Learner [book chapter five]. – *Let All Things Be Done unto Edifying. A Study of the Factors Influencing Successful Second Language Learning*. Sofia: SU “St. Kliment Ohridski” University Press, 2018, с. 85-108. ISBN 978-954-07-4142-0.]

The book chapter describes a research project, carried out among 120 students at two Bulgarian universities in 2015-2016 academic year. Anxiety was rendered as a state and a trait. The measure instrument, used in the survey, was the State-Trait Anxiety Inventory, STAI (Spielberger, 1989). Research findings showed a meaningful negative correlation between students’ grades in English language and their levels of anxiety on both scales. These findings are in compliance with other research findings in the field. Therefore, anxiety should be viewed as an important factor in language education.

19. Шопов, Т. и Е. Софрониева. Емпатията на добрия учещ [глава шеста от монографията]. – *Всичко да става за поука. Проучване на факторите, влияещи на*

успешното учене на втори език. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски”, 2018, с. 109-136. ISBN 978-954-07-4142-0.

Главата описва научноизследователски проект, проведен със 79 студенти от Софийския университет през учебната 2010-2012 г. За измерване на нивата на емпатия на студентите са използвани две скали: „Коефициент на емпатия за възрастни“ на Барон-Коен и Уилрайт (Baron-Cohen and Wheelwright, 2004) и „Индекс на междуличностна реактивност“ на Марк Дейвис (Davis, 1980). За проверка на основната ни хипотеза за съществуваща връзка между учебните постижения на студентите и техните способности за емпатия е използван тест на Пирсън. Корелационният анализ показва че има връзка между успеха и ематията на студентите, измерена по скалите на емпатична загриженост, фантазия и коефициент на емпатия.

[Shopov, T., & E. Sofronieva. Empathy of the Good Language Learner [book chapter six]. – *Let All Things Be Done unto Edifying. A Study of the Factors Influencing Successful Second Language Learning*. Sofia: SU “St. Kliment Ohridski” University Press, 2018, с. 109-136. ISBN 978-954-07-4142-0.]

The book chapter describes a research project, carried out among 79 students at Sofia University during 2010-2012 academic years. The measure instruments, used in the survey, were the Empathy Quotient for Adults (Baron-Cohen and Wheelwright, 2004) and Interpersonal Reactivity Index (Davis, 1980). Pearson correlation was done to test the main research hypothesis. Results confirmed the hypothesized relationship between students' language outcomes and their abilities to empathize, registered on the scales of “empathic concerns” and “fantasy scale” (IRI) and the EQ scale.

20. Шопов, Т. и Е. Софрониева. Учебен успех по втори език [глава седма от монографията]. – *Всичко да става за поука. Проучване на факторите, влияещи на успешното учене на втори език*. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски”, 2018, с. 137-163. ISBN 978-954-07-4142-0.

Главата разглежда темата за комуникативната компетентност и езиковото владееене. Представени са съвременни теории като теоретичния модел на езиково владееене, наречен „15 кутийки” по Общата европейска референтна рамка за езиците. Езиковото владееене е разгледано като съчетание на 2 измерения - езикова комуникативна компетентност и речево комуникативно поведение.

[Shopov, T., & E. Sofronieva. Second Language Learning Success [book chapter seven]. – *Let All Things Be Done unto Edifying. A Study of the Factors Influencing Successful Second Language Learning*. Sofia: SU “St. Kliment Ohridski” University Press, 2018, с. 137-163. ISBN 978-954-07-4142-0.]

The book chapter dwells on the topic of communicative competence and language proficiency. It presents some current theories like the theoretical model of language proficiency, called “15 boxes” which is based on the Common European Framework of Reference for Languages (CEFR). Language proficiency is viewed upon as a two-dimensional construct which incorporates communicative competence and language behaviour.

21. Шопов, Т. и Е. Софрониева. Класическа теория на теста [глава първа от монографията]. – *Излезе сеяч да се...* Увод в класическата теория на тестовете по съвременни езици. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски”, 2016, с. 23-41. ISBN 978-954-07-4142-0.

В настоящата глава е представена темата за образователното измерване и класическата теория на теста (КТТ). КТТ е развивана от редица изследователи през последните 100 години (вж. напр. Allen and Yen, 2002). Представени са различни определения за езиков тест. Тестът се разглежда като процедура. Описани са петте анализа на теста по КТТ, а именно: надеждност, валидност, трудност на айтъмите, дискриминация на айтъмите и анализ на дистракторите. Общата теория (КТТ) е отнесена към прилагането ѝ в областта на езиците.

[Shopov, T., & E. Sofronieva. Classical Test Theory [book chapter one]. – *A Sower Went Forth to Sow... An Introduction to Classical Test Theory in the Teaching of Modern Languages*. Sofia: SU “St. Kliment Ohridski” University Press, 2016, p. 23-41. ISBN 978-954-07-4142-0.]

The chapter dwells on the topic of educational testing and the Classical Test Theory (CTT). The theory has been developed over the last hundred years by different scientists (see, for example Allen and Yen, 2002). Different definitions of Language Testing have been provided. Testing is seen as a procedure. The five CTT types of test analysis have been outlined, namely, test reliability, test validity, test item difficulty, test item discrimination and test item distractor analysis. The application of the general test theory (CTT) in language proficiency testing has been discussed.

22. Шопов, Т. и Е. Софрониева. Надеждност на теста [глава втора от монографията]. – *Излезе сеяч да се...* Увод в класическата теория на тестовете по съвременни езици. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски”, 2016, с. 42-51. ISBN 978-954-07-4142-0.

Главата разглежда установяването на надеждността на езиковия тест. Надеждността на теста е характеристика, показваща степента на последователност на тестовите резултати. Изследователите разграничават различни типове надеждност на теста (напр. тест-ретест, вътрешна консистентност на скалите и др.). Валидността и надеждността са два основни критерия за осигуряване качеството на теста.

[Shopov, T., & E. Sofronieva. Test Reliability [book chapter two]. – *A Sower Went Forth to Sow... An Introduction to Classical Test Theory in the Teaching of Modern Languages*. Sofia: SU “St. Kliment Ohridski” University Press, 2016, p. 42-51. ISBN 978-954-07-4142-0.]

The chapter discusses the issue of language test reliability. Reliability of a test is a characteristic which shows the extent to which test scores are consistent across different occasions of testing. Different types of test reliability are defined by scientists (e.g. test-retest; internal consistency, etc.). Validity and reliability are two of the main criteria, needed for ensuring the quality of a test.

23. Шопов, Т. и Е. Софрониева. Валидност и валидиране [глава трета от монографията]. – *Излезе сеяч да се...* Увод в класическата теория на тестовете по съвременни езици.

София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски”, 2016, с. 52-59. ISBN 978-954-07-4142-0.

Главата разглежда установяването на валидността на езиковия тест и процеса на валидиране. Валидността на теста е характеристика, показваща „степеня, в която даден тест измерва това, което трябва да измерва” (Hughes, 2003: 22). Изследователите разграничават различни типове валидност (напр. валидност, ориентирана към съдържание, конструкт и др.). Валидността и надеждността са два основни критерия за осигуряване качеството на теста.

[Shopov, T., & E. Sofronieva. Validity and Validation [book chapter three]. – *A Sower Went Forth to Sow... An Introduction to Classical Test Theory in the Teaching of Modern Languages*. Sofia: SU “St. Kliment Ohridski” University Press, 2016, p. 52-59. ISBN 978-954-07-4142-0.]

The chapter discusses the issue of language test validity and the process of validation. Validity of a test is a characteristic which shows “the extent to which it measures what it is supposed to measure.” (Hughes, 2003: 22). Different types of test validity are defined by scientists (e.g. content validity, construct validity, etc.). Validity and reliability are two of the main criteria, needed for ensuring the quality of a test.

24. Шопов, Т. и Е. Софрониева. Анализ на айтъми [глава четвърта от монографията]. – Излезе сеяч да сее... *Увод в класическата теория на тестовете по съвременни езици*. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски”, 2016, с. 60-66. ISBN 978-954-07-4142-0.

Главата разглежда характеристиките на отделните тестови въпроси, които, също както валидността и надеждността, допринасят за осигуряване качеството на целия тест. Илюстрирано е установяването на признаците „трудност на айтъми” и „дискриминация на айтъми”.

[Shopov, T., & E. Sofronieva. Item Analysis [book chapter four]. – *A Sower Went Forth to Sow... An Introduction to Classical Test Theory in the Teaching of Modern Languages*. Sofia: SU “St. Kliment Ohridski” University Press, 2016, p. 60-66. ISBN 978-954-07-4142-0.]

The chapter discusses individual test item characteristics which, along with validity and reliability, contribute to ensuring the quality of a test. The main item characteristics, namely test item difficulty and discrimination, and their analysis, have been outlined and exemplified.

25. Шопов, Т. и Е. Софрониева. Образователно оценяване [глава пета от монографията]. – Излезе сеяч да сее... *Увод в класическата теория на тестовете по съвременни езици*. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски”, 2016, с. 67-79. ISBN 978-954-07-4142-0.

Главата предлага цялостен комплект от процедури за образователно оценяване. Потърсен е балансът между определянето на критерии, отчитащи верността на отговорите, и създаване на система за интерпретиране на тестови резултати. Отчитат се и особеностите на приетата в България скала за оценяване по „шестобалната система”.

[Shopov, T., & E. Sofronieva. Educational Assessment [book chapter five]. – *A Sower Went Forth to Sow... An Introduction to Classical Test Theory in the Teaching of Modern Languages*. Sofia: SU “St. Kliment Ohridski” University Press, 2016, p. 67-79. ISBN 978-954-07-4142-0.]

The chapter offers a set of procedures for educational assessment. Balance between defining criteria for answer correctness and developing a system for interpretation of test results has been sought. The specific features of the “six-grade” assessment scale, adopted in Bulgaria, have been elaborated on.

26. Шопов, Т. и Е. Софрониева. Видове, дизайн и стандартизиране [глава шеста от монографията]. – *Излезе сеяч да се...* Увод в класическата теория на тестовете по съвременни езици. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски”, 2016, с. 80-107. ISBN 978-954-07-4142-0.

Главата дискутира видовете оценяване по различни признаци (напр. формативни и сумативни тестове; тестове за учебни постижения и тестове за езиково владение и др.). Представен е подробно и дизайнът на качествен тест по втори език. Илюстрирани са трите етапа на процеса на разработването на тестове: планиране, конструиране и стандартизиране.

[Shopov, T., & E. Sofronieva. Types, Design and Standardization [book chapter six]. – *A Sower Went Forth to Sow... An Introduction to Classical Test Theory in the Teaching of Modern Languages*. Sofia: SU “St. Kliment Ohridski” University Press, 2016, p. 80-107. ISBN 978-954-07-4142-0.]

The chapter discusses different types of assessments (e.g. formative and summative tests, language achievement and language proficiency tests, etc.). The design of a quality language test is presented in detail. The three stages in the test developing process, i.e. test planning, test construction and test standardization, have been illustrated.

27. Шопов, Т. и Е. Софрониева. Алтернативни методи – eELP и автентични тестове [глава седма от монографията]. – *Излезе сеяч да се...* Увод в класическата теория на тестовете по съвременни езици. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски”, 2016, с. 108-112. ISBN 978-954-07-4142-0.

Представени са два метода за установяване на езиковото владение като алтернативни подходи по отношение на езиковия тест. Първият е Европейското езиково портфолио на Съвета на Европа, eELP, което позволява качествено измерване на владението на втори език. Вторият е автентичното или комуникативно оценяване, което е форма за установяване на езиковото владение в обстановка, близка до речевото поведение на индивидите в реална среда на общуване.

[Shopov, T., & E. Sofronieva. Alternative Methods – eELP and Authentic Testing [book chapter seven]. – *A Sower Went Forth to Sow... An Introduction to Classical Test Theory in the Teaching of Modern Languages*. Sofia: SU “St. Kliment Ohridski” University Press, 2016, p. 108-112. ISBN 978-954-07-4142-0.]

Two methods of language assessment have been presented in this chapter. They have been viewed upon as alternatives to the traditional assessment tool of language tests. The first one is the European Language Portfolio of the Council of Europe, eELP, which ensures quality assessment of language learning achievements. The second one is the Authentic or Communicative Language Testing which are forms of assessment in which individuals interact in educational contexts similar to real-life situations.

28. Шопов, Т. и Е. Софрониева. Добри практики - VRIPQ, CITAS, DIALANG, CEFR and testing [глава осма от монографията]. – *Излезе сеяч да сее... Увод в класическата теория на тестовете по съвременни езици*. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски”, 2016, с. 113-134. ISBN 978-954-07-4142-0.

В тази глава от книгата се разглежда въпросът за качеството на теста по втори език. Представени са четири добри практики като алтернативи на много други предложения: Системата за осигуряване на качество към университета Кеймбридж VRIPQ (validity, reliability, impact, practicality, quality management); Системата за управление на качеството CITAS (софтуер за класически анализ на айтъми и тестове), разработена с Microsoft Excel; Европейския диагностичен център DIALANG на Европейския езиков съвет и Общата европейска езикова рамка: Учене, преподаване, оценяване (OEER) и тестове по втори език.

[Shopov, T., & E. Sofronieva. Good Practices – VRIPQ, CITAS, DIALANG, CEFR and testing [book chapter eight]. – *A Sower Went Forth to Sow... An Introduction to Classical Test Theory in the Teaching of Modern Languages*. Sofia: SU “St. Kliment Ohridski” University Press, 2016, p. 113-134. ISBN 978-954-07-4142-0.]

This book chapter focuses on the problem of test quality assurance. Four good practices have been outlined as alternatives to many other existing practices, namely: Cambridge English Language Assessment VRIPQ framework (validity, reliability, impact, practicality, quality management), CITAS (Classical Item and Test Analysis Spreadsheet) Assessment System in Microsoft Excel, DIALANG Diagnostic Centre of the Council of Europe for assessment of language proficiency, and the Common European Framework of Reference for Languages (CEFR) and testing.

29. Шопов, Т. и Е. Софрониева. Езиковото владение като цел на теста [глава девета от монографията]. – *Излезе сеяч да сее... Увод в класическата теория на тестовете по съвременни езици*. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски”, 2016, с. 135-158. ISBN 978-954-07-4142-0.

В тази глава е представен теоретичен модел за езиковото владение. Сложната структура на конструкта включва два първостепенни компонента (комуникативна компетентност и комуникативно поведение) и два второстепенни компонента (вербално и невербално съдържание). Обект на измерването с теста е езиковото владение, необходимо за комуникация извън сферата на теста, наречено „целева езикова употреба” (ЦЕУ).

[Shopov, T., & E. Sofronieva. Language Proficiency as a Test Objective [book chapter nine]. – *A Sower Went Forth to Sow... An Introduction to Classical Test Theory in the Teaching of*

Modern Languages. Sofia: SU “St. Kliment Ohridski” University Press, 2016, p. 135-158. ISBN 978-954-07-4142-0.]

A theoretical model of language proficiency level has been presented in this chapter. The complex structure of the construct incorporates two primary components (communicative competence and communicative behaviour) and two secondary components (verbal and non-verbal behaviour). The test objective is the language proficiency, needed for communicative purposes, called “target language use” (TLU).

30. Шопов, Т. и Е. Софрониева. Етика на теста по втори език [глава десета от монографията]. – *Излезе сеяч да сеете... Увод в класическата теория на тестовете по съвременни езици*. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски”, 2016, с. 159-174. ISBN 978-954-07-4142-0.

Настоящата глава разглежда въпроса за етиката на теста по втори език. Тя е разделена на две смислови части. Първият раздел е посветен на общото и абстрактно третиране на темата. Вторият раздел е илюстрация на теорията с един оригинален документ - етически кодекс на Международната асоциация по езикови тестове (ILTA).

[Shopov, T., & E. Sofronieva. Ethics of Language Testing [book chapter ten]. – *A Sower Went Forth to Sow... An Introduction to Classical Test Theory in the Teaching of Modern Languages*. Sofia: SU “St. Kliment Ohridski” University Press, 2016, p. 159-174. ISBN 978-954-07-4142-0.]

The chapter reviews problems, related to ethics in second language testing. It is divided into two parts. The first section discusses general and abstract topical issues. The second part is an illustration of the theoretical grounds. It reviews one original document, namely, ILTA (International Language Testing Association) Code of Ethics.

VI. Публикуван университетски учебник /показател Е-20/

31. Sofronieva, E. *The Empathy Concept: Measures and Application in Education*. Sofia: SU “St. Kliment Ohridski” University Press, 2020. 133 p. ISBN 978-954-07-5026-2.

Prof. Mark H. Davis who developed the IRI scale (1980) is the scientific consultant of this coursebook.

The Empathy Concept: Measures and Application in Education is a practical introduction to the concept of empathy, its measures and application in education. It is designed as a coursebook for students who are taking the course in “Empathy and Communication in Language Education” offered on the degree programmes for language teachers at the Faculty of Educational Studies and the Arts, “St. Kliment Ohridski” University of Sofia. It is especially aimed at foreign students who are studying at the university on the European Union's Erasmus+ Programme and choose to enroll on the course. English language teachers may also find the texts and tasks helpful in their work. All in all, it is appropriate for any reader who is interested in the subject of empathy and has advanced sufficiently in their language knowledge.

The book comprises four parts. Chapter one offers a brief review of the concept of empathy. Chapter two describes several scales for measuring the psychological constructs of empathy and locus of control as well as different teacher behaviour modes. Chapter three

comprises two studies which exemplify the application of these scales in foreign language education research. Chapter four offers some practical cues and tasks which are aimed at those who want to better develop their empathy skills. The international students' reports included in this chapter illustrate the general mindset of young people. Additional tasks and extra challenges based on the students' essays have been offered.

[Софрониева, Е. *Понятието „емпатия“: Ска̀ли за измерване и приложение в образованието*. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 2020. 133 с. ISBN 978-954-07-5026-2.]

Проф. Марк Дейвис, създателят на ИМР ска̀лата (1980) е научен консултант на учебника.

Изданието е практическо въведение в теми, свързани с понятието „емпатия“, и съществуващи ска̀ли за измерване и приложение в образованието. То е предвидено като учебник на английски език за студентите, които изучават дисциплината „Емпатия и комуникация в езиковото обучение“ по програмите за обучение на учители по език към Факултета по науки за образованието и изкуствата на Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Учебникът е предназначен по-конкретно за международните студенти, които се обучават в университета по програмата на европейкия съюз Еразъм+ и избират тази дисциплина. Учителите по английски език също биха могли да намерят приложение на текстовете и задачите в практиката си. Като цяло, изданието е подходящо за всички, които имат интерес към темата за емпатията и достатъчно добро ниво на езикови познания.

Учебникът се състои от четири части. Първа глава предлага кратък преглед на понятието „емпатия“. Втора глава описва няколко ска̀ли за измерване на психологическите конструкти емпатия, локус на контрол, както и на различните учителски поведенчески модели. Трета глава съдържа две изследвания, които илюстрират използването на ска̀лите в изследователската дейност в областта на чуждоезиковото обучение. Четвърта глава предлага някои практически насоки и задачи за развиване на уменията за емпатия. Включени са есета на международни студенти, които показват общата нагласа на младите хора. По тях са предложени допълнителни въпроси и задачи.

32. Софрониева, Е. *Емпатия и комуникация в езиковото обучение*. София: Университетско издателство „Св.Климент Охридски“, 2020. 109 с. ISBN 978-954-07-4938-9.

Настоящото издание е предназначено за студентите от специалности „Предучилищна педагогика и чужд език“, „Начална училищна педагогика и чужд език“ и „Медийна педагогика и художествена комуникация“ към Факултета по науки за образованието и изкуствата на Софийския университет „Св. Климент Охридски“, които изучават чужд език или дисциплината „Емпатия и комуникация в езиковото обучение“. То е подходящо четиво и за всички, които се интересуват от темата. Учебникът е разделен на три основни части. В първа глава се прави кратък преглед на понятията „емпатия“ и „комуникация“, както и на съществуващи добри комуникативни модели в контекста на езиковото обучение за възрастни и деца. Глава втора разглежда някои от най-известните ска̀ли за измерване на нивата на емпатия при деца и възрастни. Целта е студентите да се запознаят с тях, да разберат същността на различните видове ска̀ли – как са съставени, как работят, какво мерят, както и да могат да ги използват. Глава

трета включва три научни експерименти, които илюстрират използването на тези скали в изследователската дейност. Резултатите показват връзката на емпатията и езиковото обучение.

[Sofronieva, E. *Empathy and Communication in Language Education*. Sofia: SU “St. Kliment Ohridski” University Press, 2020. 109 p. ISBN 978-954-07-4938-9.]

This coursebook is aimed at students who have enrolled on the BA programmes of “Preschool Education and Foreign Language Teaching”, “Primary School Education and Foreign Language Teaching” or “Media Education and Artistic Communication” at the Faculty of Educational Studies and the Arts, “St. Kliment Ohridski” University of Sofia. These students are studying foreign languages and/or enroll on the course in “Empathy and Communication in Foreign Language Education”. The coursebook may be useful to other readers who take interest in the topic. It is divided in three main parts. Chapter one offers a brief review of empathy, communication and some good practices in the context of communicative language teaching of adults and children. Chapter two describes some of the most popular scales for measuring empathy of adults and children. Students are expected to gain general knowledge about the scales and their practical application. Chapter three consists of three separate studies which illustrate the application of different empathy measures in research. Research findings show the relation between empathy and language education.

33. Beleva, C., I. Simeonova, & E. Sofronieva. *Test to Learn and Learn to Take Tests: A Textbook of English Tests for Successful Second Language Learning. Part 3*. Sofia: SU “St. Kliment Ohridski” University Press, 2020. 161 p. ISBN 978-954-07-4915-0.

Test to Learn and Learn to Take Tests 3 is the third book of a series of textbooks designed to facilitate successful second language learning for students of the English language. It is especially aimed at students who are studying to become language teachers at the Faculty of Educational Studies and the Arts at Sofia University “St. Kliment Ohridski”.

[Белева, Х., И. Симеонова и Е. Софрониева. *Прави тестове, за да учиш език, и учи как да се представяш на тестовете: Учебник с тестове по английски език за успешно изучаване на втори език. Част 3*. София: Университетско издателство „Св.Климент Охридски”, 2020. 161 с. ISBN 978-954-07-4915-0.]

„Прави тестове, за да учиш език, и учи как да се представяш на тестовете 3“ е третата книга от поредицата учебници, предназначени за подпомагане на успешното изучаване на английски език от студентите, които се обучават за учители по език във Факултета по науки за образованието и изкуствата на Софийския университет „Св. Климент Охридски”.

34. Simeonova, I., E. Sofronieva, & C. Beleva. *Test to Learn and Learn to Take Tests: A Textbook of English Tests for Successful Second Language Learning. Part 2*. Sofia: SU “St. Kliment Ohridski” University Press, 2019. 172 p. ISBN 978-954-07-4826-9.

Test to Learn and Learn to Take Tests 2 is the second book of a series of textbooks designed to facilitate successful second language learning for students of the English

language. It is especially aimed at students who are studying to become language teachers at the Faculty of Educational Studies and the Arts at Sofia University “St. Kliment Ohridski”.

[Симеонова, И, Е. Софрониева и Х. Белева. *Прави тестове, за да учиш език, и учи как да се представяш на тестовете: Учебник с тестове по английски език за успешно изучаване на втори език. Част 2.* София: Университетско издателство „Св.Климент Охридски”, 2019. 172 с. ISBN 978-954-07- 4826-9.]

„Прави тестове, за да учиш език, и учи как да се представяш на тестовете 2“ е втората книга от поредицата учебници, предназначени за подпомагане на успешното изучаване на английски език от студентите, които се обучават за учители по език във Факултета по науки за образованието и изкуствата на Софийския университет „Св. Климент Охридски”.

35. Sofronieva, E., C. Beleva, & I. Simeonova. *Test to Learn and Learn to Take Tests: A Textbook of English Tests for Successful Second Language Learning. Part 1.* Sofia: SU “St. Kliment Ohridski” University Press, 2018. 157 p. ISBN 978-954-07-4438-4.

Test to Learn and Learn to Take Tests is the first book of a series of textbooks designed to facilitate successful second language learning for students of the English language. It is especially aimed at students who are studying to become language teachers at the Faculty of Educational Studies and the Arts at Sofia University “St. Kliment Ohridski”. However, it is appropriate for many other university students or high school leavers who have advanced sufficiently in their language knowledge. In fact, anyone who has reached a B2 level of proficiency in English (according to the international language standards of The Common European Framework of Reference for Languages (CEFR, 2001) could profit by doing the tests included in the book. EFL teachers may also find the texts and test elements helpful as an additional resource for classroom practice.

The textbook comprises four main sections - namely, “Texts”, “Tests”, “Answers to tests” and “Achievement”. The texts in the first section are meant for practice for those learners who want to better develop a variety of skills, related to comprehending and analysing reasonably long text extracts. Furthermore, the extracts in this section can also serve as dictation exercises. Section two, “Tests”, comprises materials which are designed to test and enrich learners’ vocabulary and grammar, as well as to strengthen in general their written communicative skills. The “Answers to tests” section includes suggested answer keys to the elements of each individual test. The maximum number of points awarded per test element is also indicated here in order to make it easier for learners to evaluate their performance. Additionally, this section includes detailed criteria for the assessment and scoring of the essay writing elements of the tests. The last main section of this textbook, “Achievement”, aims at helping language learners to keep an accurate record of their progress. A marking scheme is suggested for the transfer of text scores, expressed in points, to actual grades, ranging from 2 (fail) to 6 (excellent) so that they comply with the Bulgarian grade system, applied at school and university level.

[Софрониева, Е., Х. Белева и И. Симеонова. *Прави тестове, за да учиш език, и учи как да се представяш на тестовете: Учебник с тестове по английски език за успешно изучаване на втори език.* София: Университетско издателство „Св.Климент Охридски”, 2018. 157 с. ISBN 978-954-07-4438-4.]

„Прави тестове, за да учиш език, и учи как да се представяш на тестовете“ е първата книга от поредицата учебници, предназначени за подпомагане на успешното изучаване на английски език от студентите, които се обучават за учители по език във Факултета по науки за образованието и изкуствата на Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Наред с това, учебникът е подходящ и за много други студенти или ученици, които са напреднали достатъчно в знанията по език. Той може да се ползва от всеки, който е достигнал ниво на владеене на английски език Б2 (според международните езикови стандарти на „Общата европейска езикова рамка: учене, преподаване, оценяване“ (CEFR, 2001). Учителите по английски език могат да намерят за полезни някои от текстовете или елементи от тестовете за допълнителна работа в клас.

Учебникът се състои от четири основни части – текстове, тестове, отговори към тестовете и учебни постижения. Текстовете включени в първата част, могат да се използват за развиване на редица умения, свързани с разбирането и анализирането на цялостни текстове. Допълнително, те могат да се използват за диктовки. Втората част „тестове“ съдържа материали за обогатяване на лексиката и затвърждаване на граматиката, както и за подобряване на уменията за писмена комуникация. „Отговорите към тестовете“ включват ключ към всяко упражнение с примерни отговори. Максималният брой точки за всеки елемент също е отбелязан, така че да улесни учещите в оценяването на техните постижения. Допълнително са включени подробни критерии за оценка на отделните елементи на есетата. Последната част „Учебен успех“ е предложена като помощ за учещия да поддържа наблюдение над собственото си езиково развитие. Предложено е изчисление и превръщане на точките, получени на теста, в система за оценяване от 2 (провалил се/неиздържал) до 6 (отлично изпълнение) по скалата за измерване и оценяване, която се прилага в българското образование.

VII. Публикувано университетско учебно пособие /показател Е-21/

36. Софрониева, Е. *Емпатия и комуникация: практически задачи*. София: Университетско издателство „Св.Климент Охридски“, 2020. 87 с. ISBN 978-954-07-5012-5.

Учебното пособие е написано в допълнение към учебника „Емпатия и комуникация в езиковото обучение“, предназначен за студентите от специалности „Предучилищна педагогика и чужд език“, „Начална училищна педагогика и чужд език“ и „Медийна педагогика и художествена комуникация“ към Факултета по науки за образованието и изкуствата на Софийския университет „Св. Климент Охридски“, които изучават чужд език или дисциплината „Емпатия и комуникация в езиковото обучение“. Настоящото издание е подходящо и за всеки друг, който се интересува от темата. Описани са различни проектни задачи, изпълнени съвместно със студенти с цел подобряване на комуникацията и практическите им умения за проявяване на емпатична загриженост и възприемане на чужда гледна точка. Такива задачи са: да поддържаш зрителен контакт при комуникация; да зарадваш непознат, да намериш общ език с различните от теб и др.

[Sofronieva, E. *Empathy and Communication: Practical Tasks*. Sofia: SU “St. Kliment Ohridski” University Press, 2020. 87 с. ISBN 978-954-07-5012-5.]

This book is written as a complement to the “Empathy and Communication in Language Education” coursebook. Both are aimed at students who have enrolled on the BA programmes of “Preschool Education and Foreign Language Teaching”, “Primary School Education and Foreign Language Teaching” or “Media Education and Artistic Communication” at the Faculty of Educational Studies and the Arts, “St. Kliment Ohridski” University of Sofia. These students are studying foreign languages and/or enroll on the course in “Empathy and Communication in Foreign Language Education”. This selection of tasks may be useful to other readers who take interest in the topic. Different project tasks, fulfilled by the students, have been described. Their general goal is to enhance students’ communicative skills and their abilities to empathize and take another’s perspective. Such tasks are: to keep eye contact in communication; to make a stranger happy; to find a common language with people different from you, etc.